

2017 TÜRKİYE – ABD VİZE KRİZİ HABERLERİNE YÖNELİK ÇERÇEVE ANALİZİ

Şeyhmus Doğan* - Elif Şeşen**

ÖZET

Ülkeler arasında yaşanan diplomatik krizler, hem iç hem de dış politikayı ilgilendiren konulardır. Kriz dönemlerinde ülkeler mesajlarını iletmek üzere karşılıklı olarak açıklamalar yapar ve çeşitli tedbirler alırlar. Birbirlerini uluslararası alanda tanıyan ve resmi olarak ilişkilerin yürütülmesinde diplomasi mekanizmasını kullanan devletlerin ilişkilerinde, özellikle kriz dönemlerinde söylem ve görüntüler değişmektedir. Bu aşamada; medyanın oluşturduğu haber içerikleri ve kriz taraflarının medya üzerinden yürütmeye çalıştığı diplomasi trafiğinin önemini yadsınamaz olduğu düşünülmektedir. ABD ile Türkiye arasında yaşanan 2017 yılı Vize Krizi'ne dair haberlerin söylemini analiz etmeyi amaçlayan bu çalışmada; belirlenen anahtar kelimeler dâhilinde taranan 4-11 Ekim 2017 tarihleri arasındaki toplam 43 haber analiz edilmiştir. Araştırma mecrası olarak seçilen yazılı basın yani gazeteler halen insanların yurt içi ve yurt dışındaki olaylara dair bilgi edindikleri araçların başında gelmektedir. Araştırmada krizle ilgili haberler Pan ve Kosicki'nin (1993) Sözdizimsel Yapılar, Senaryo Yapıları, Tematik Yapılar ve Retoriksel Yapılar olmak üzere birbirleriyle ilişkili dört farklı yapının ortaya konulmasına dayanan çerçeve analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma sonuçları, olayın Türkçe gazetelerde "kriz" olarak nitelendiği ve haber çerçevelerinin de başlıklardan itibaren bu yönde çizildiğini buna karşın İngilizce gazetelerde "kısıtlama" olarak nitelendiğini göstermektedir. İkna amaçlı benzer retoriksel araçlara başvurulmuş haberlerde iki ülke arasındaki gerginliğin sebeplerine dair de benzer argümanlar öne sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kriz, Vize, Haber, Çerçeveleme

*Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İletişim Fakültesi, ORCID ID: 0000-0002-5993-0363

** Doç Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İletişim Fakültesi, ORCID ID: 0000-0002-8513-9647
Makale Gönderim Tarihi: 07.03.2019- Makale Kabul Tarihi: 09.04.2019

FRAMING ANALYSIS OF THE NEWS ON 2017 TURKEY – USA VISA CRISIS

ABSTRACT

Diplomatic crises among countries are issues that concern both internal and external politics. In times of crisis, countries make mutual explanations and take various measures to communicate their messages. Discourses and images are changing in the relations of states that recognize each other internationally and use the diplomatic mechanism officially in the conduct of relations, especially in times of crisis. At this stage; the media content of the news content and the diplomatic trajectory of the crisis parties trying to run through the media are undeniable. The purpose of this study is; to analyze the news discourse is made for experienced Visa Crisis between the US and Turkey in 2017; a total of 43 news items were analyzed from 4 to 11 October 2017 that were scanned within the specified keywords. The printed media in other words newspapers, which was preferred as the research area, is still one of the main channels in which people get information about domestic and foreign events. The news about the crisis in the research has been examined by Panand Kosicki (1993) frame work analysis based on four different structures related to each other, namely Syntactical Structures, Scenario Structures, Thematic Structures, and Rhetorical Structures. The results of the analysis reveals that the event was described as a “crisis” in Turkish newspapers and also the news frames constructed within this direction from the headlines but in English newspapers it was constructed as a “restriction”. Similar arguments have been put forward for the reasons of the tension between the two countries in the news stories referring to similar rhetorical tools for persuasion.

Keywords: Crisis, Visa, News, Framing

GİRİŞ

Politika sosyal, politik ya da ekonomik konular üzerinde kimin tanımının baskın ya da geçerli olacağına dair mücadele süreci olarak anlaşılabilir. “*Politika inşası alternatif gerçeklik ve tanımlar üzerinde bir mücadele ise dil ve söylem bu alternatifleri yorumlama ve yansıtmanın temel aracıdır*” (Rochefort ve Cobb 1994: 9). Tüm politik aktörlerin çeşitli konulara anlam atfettikleri ve bu konuları daha geniş toplumsal çevre ile ilişkilendirdikleri bu süreç, çerçeveleme olarak da bilinmektedir. Politikacılar ve medya tarafından belirli bir çerçevenin tercih edilmesi, konunun halk nezdinde aynı çerçeve içinde anlaşılmasına yol açabilir. Çerçeveleme bir konunun kamuoyunca nasıl anlaşılacağı ve buna yönelik nasıl bir politika formüle edileceği üzerinde önemli etkide bulunabilir (Andsager ve Smiley 1998). Bu stratejik süreç genel olarak çelişki, gerginlik ve krizler üzerinden işler (Walker 1991).

Etimolojik olarak incelendiğinde, kriz sözcüğü Yunanca “ayrılmak” anlamına gelen *krisis* sözcüğüne dayanmaktadır (Pira ve Sohodol 2010: 23). Mitroff ve Pearson (1993: 92) krizi tehdit edici bir duruma karşı mücadele etmede yetersiz duruma düşme olarak tanımlamaktadır. Birbirlerini uluslararası alanda tanıyan ve resmi olarak ilişkilerin yürütülmesinde diplomasi mekanizmasını kullanan devletlerin ilişkilerinde, değişen görüntü ve söylemlerden, yaklaşan bir krizin sinyalleri okunabilir. Krizin; tam olarak nerede, ne zaman, ne büyüklükte çıkacağı tam olarak kestirilemese de aktörlerin sertleşen söylemleri krizlerin başlangıç ve yayılmasını tetikleyebilmektedir.

Kriz insanların sebep arayışıyla çeşitli şeylere anlam yükledikleri bir olaydır (Coombs ve Holladay 2004: 97). Kriz sırasında olayla ilgili bilgi sahibi olmak isteyen insanlar büyük oranda kitle iletişim araçlarına yönelirler ve bu nedenle medyanın krizi nasıl çerçevelediği önem taşır.

2017 yılının sonlarında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Türkiye arasında yaşanan Vize Krizi iki ülke ilişkilerinde gündemin sıcak konularından birisini

oluşturmaktadır. Krizin, Türk ve Amerikan gazetelerinde hangi kavramlarla tasvir edildiğini, hangi bakış açılarıyla çerçevelendiğini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma kapsamında öncelikle Türk–Amerikan ilişkilerinde kriz dönemleri ana hatlarıyla ele alınacaktır. Daha sonra 2017 Vize Krizinin seyri kısaca hatırlatılacaktır. Son bölümde ise krizle ilgili haberlerin Pan ve Kosicki'nin (1993) haber söylemini incelemek üzere önerdikleri yapısal çerçeve analizi ile incelenmesine dair bulgu ve yorumlar paylaşılacaktır.

1. TÜRKİYE – ABD İLİŞKİLERİNDE KRİZLER

Türkiye ve ABD ilişkileri İkinci Dünya Savaşı'nın ardından yoğunluk kazanmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası Türk-Amerikan ilişkileri, çok hızlı bir şekilde gelişerek, daha önceki dönemlerle karşılaştırılmayacak derecede hareketlenmiştir. Bu yoğunluk sebebiyle Türk-Amerikan siyasi ilişkileri üzerine çalışan araştırmacılardan birçoğu, araştırmalarına İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemle başlamışlardır. ABD'nin de Türkiye'ye olan ilgisi, özellikle savaştan sonra dikkat çekmeye başlamıştır. Bu ilgi doğrudan doğruya Türkiye'nin güvenliği ve huzuru ile ilgili değil, Boğazların ve Karadeniz'in güvenliğine yönelik olmuştur (Armaoğlu 1991: 134-136). İki ülke arasındaki ilişkiler genel olarak 1990'lara kadar Sovyet çekişmesi ekseninde etrafında gelişmiş ve evrim geçirmiştir (Beriş ve Gürkan 2003: 5).

Türk-Amerikan ilişkileri üzerinde Soğuk Savaş'ın etkisi oldukça büyüktür. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Soğuk Savaş Dönemi'nde ABD'nin SSCB'yi kendi müttefikleriyle çevrelemeye dayanan politikasında Türkiye coğrafi konumunun etkisiyle kilit bir rol üstlenmiş ve ABD'nin önderliğini üstlendiği dünya sistemi içinde yer alma isteğini bir politik uygulamaya dönüştürmüştür. Bu bakımdan Türk-Amerikan ilişkileri, özellikle Soğuk Savaş döneminde müttefiklik olarak adlandırılabilir seviyeye gelmiştir. Ancak zamanla karmaşık hale gelen ilişkiler, bazen kopma noktasına gelen sarsıntılar da geçirmiştir. Bu anlamda ikili ilişkilerin zaman zaman bölgedeki çıkarlar adına müttefiklik üzerine kurulduğu, zaman

zaman da kriz diplomasisine dönüştüğü görülmektedir. Türk-Amerikan ilişkilerinin 1950'li yıllar sonrası seyri incelendiğinde bazı önemli dönüm noktalarını kısaca hatırlatmakta fayda vardır.

1.1. Küba Füze Krizi – 1962

Haziran 1962'de uluslararası politikada ABD, Atlantik'in Avrupa yakasında SSCB'yi güneyden çevreleme peşindedir; SSCB ise uluslararası politikaya ilişkin koşulların kendisi lehine olduğunu düşünerek aynı taktiği ABD'ye yapmanın hazırlığı içindedir (Öztürk 2004: 82). Bu doğrultuda ABD; İngiltere, İtalya ve Türkiye'ye NATO üzerinden füzeler yerleştirerek SSCB'yi baskı ve denetim altına almaya; SSCB de Küba üzerinden aynı şeyi ABD'ye karşı yapmaya yönelmiştir. Krizin başlangıcında açıkça ABD'ye destek veren Türkiye, ne yazık ki krizden kayıplarla çıkmıştır. Onaylanmış NATO planları uyarınca Türkiye'ye konuşlandırılan Amerikan füzeleri, Türkiye'nin bilgisi ve onayı olmadan sökülüp götürülmüştür. Türkiye bu füzelerin ülkesinde konuşlandırılmasını kabul etmekle komşusu SSCB karşısında ciddi risk üstlenmişken, füzelerin sökülüp götürülmesi Türkiye'nin üstlendiği risk karşısında destekten yoksun bırakılması anlamına gelmektedir. Sovyetler Birliği Türkiye'de konuşlanmış füzeleri görüşmeler sırasında pazarlık konusu yapmış ve görüşmelerin sonunda ABD bu füzeleri tek taraflı sökme kararı almıştır. Bu karar göstermiştir ki ABD gerekli gördüğü şartlarda Türkiye'nin güvenliğini ve varlığını tehlikeye atabilecektir. ABD'nin müttefiki olmak veya NATO şemsiyesi altında bulunmak Türkiye'nin tüm saldırılardan korunabileceği anlamına gelmemektedir (Mordoğan 2010: 10). ABD'nin tutumu 1964 yılındaki Johnson Mektubu ile daha da belirginleşecektir. Daha krizin başlangıç aşamasında ABD'ye koşulsuz destek veren Türkiye'nin kriz sonrası geldiği nokta, Türk-Amerikan ilişkilerinin ciddi bir sarsıntı geçirmesiyle sonuçlanmıştır.

1.2. Johnson Mektubu – 1964

ABD'nin 36. Başkanı Lyndon B. Johnson'ın, 5 Haziran 1964'te dönemin Başbakanı İsmet İnönü'ye iletildiği ve "Johnson Mektubu" olarak bilinen mektup başka bir krize sebep olmuştur. Diplomatik üsluptan son derece uzak olan ve Başbakan İsmet İnönü'nün politika yaşamının en ağır metinlerinden birisi olarak değerlendirilen mektupta ABD Başkanı Lyndon B. Johnson (Gülen 2012: 410-414); Türkiye'nin Kıbrıs'a askeri harekât düzenleyeceğinden haberdar olduğunu ve bundan endişe duyduğunu belirterek, "karşınızda Sovyetler Birliği'ni bulursanız, yanınızda biz olmayacağız" şeklinde uyarı görüntüsü altında Türkiye'yi tehdit etmiştir. İsmet İnönü ise mektubu "Yeni bir dünya kurulur. Türkiye de o dünyada yerini alır" ifadeleriyle aynı derecede sert bir şekilde yanıtlamıştır. Aslında 1966 yılında gazetelerde mektubun tamamı yayınlanana kadar kamuoyunun, gelen mesajın içeriği konusunda bilgisi sınırlı kalmıştır. Mesajın içeriği, Türkiye'nin bağımsızlığına ve içişlerine doğrudan müdahale olarak nitelendirilmiştir (Gülen 2012: 412).

1.3. Haşhaş Ekiminin Yeniden Başlatılması – 1974

ABD ile Türkiye arasında yaşanan belki de en ilginç kriz 1974'te yılında Türkiye'nin 3 yıl önce haşhaş ekimini tamamen yasaklamaya yönelik kararından vazgeçmesi neticesinde yaşanmıştır. Uyuşturucu kullanımının artışından diğer ülkeleri sorumlu tutan Amerika, Türkiye'yi de uyuşturucu kaçakçılığı ile suçlanan ülkelere biri sayınca ABD-Türkiye ilişkilerinde gerginlik artmıştır. Karşılıklı yaşanan gerilim, haşhaş ekim faaliyetlerden elde edilen ürünlerin uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi ve afyon kaçakçılığına yönelik Türkiye'nin aldığı başarılı önlemler sonucu Türk-Amerikan ilişkilerinde öncelikli gündem maddesi olmaktan çıkmıştır.

1.4. İncirlik Üssünün Kullanımının Askıya Alınması – 1974

İlk önce Küba Füze Krizi, arkasından Johnson Mektubu, haşhaş ekiminin tekrar başlatılması ile Amerika ile ilişkilerde yaşanan hayal kırıklığı 1960'ların ortalarından itibaren Ankara'yı dış politikasını gözden geçirmek zorunda bırakmıştır. İzleyen dönem içinde her ne kadar iki ülke arasındaki yakın ilişkiler sürdürülse de, artık sorunlar nedeniyle daha sık karşı karşıya gelinmiş olduğu görülmektedir. Washington'un talepleri Ankara'da eskisi gibi kolaylıkla kabul görmemektedir. Bu durumu Bölme şöyle değerlendirmektedir (2010: 359-360): *“Türkiye'nin kararları Amerika'nın bölgesel çıkarları açısından tehdit oluşturacak nitelikte de değildi. 1974 Kıbrıs Harekâtına kadar Türkiye, ABD tarafından kurgulanan sisteme başkaldıran herhangi bir adım atmamıştır. ABD'nin itirazlarına rağmen Kıbrıs'a düzenlenen Kıbrıs Harekâtı ise bir süredir ilişkilerde yaşanan gerilimin zirve noktasıdır. Türkiye'yi bir anlamda hizaya sokmak isteyen ABD, Şubat 1975'ten itibaren Türkiye'ye silah ambargosu uygulanacağını açıklayarak tepkisini göstermiştir. Bu ceza Türkiye'nin hegemonik sistem dışına taşan ve sistemi zorlayan hareketlerini kontrol altına almak amacıyla verilmişti.”* Ambargo kararı ve Türkiye'nin buna karşılık başta İncirlik* olmak üzere askeri üsleri Amerikan kuvvetlerinin kullanımına kapattığını açıklaması ile başta büyük bir sarsıntı yaşandıysa da kriz kalıcı olmamıştır.

1.5.1 Mart Tezkeresi – 2003

Yaklaşık 30 yıl ciddi bir krizin yaşanmadığı Türkiye-ABD ilişkilerin en önemli kavşaklarından biri 1 Mart 2003'te yaşanmıştır. “1 Mart Tezkeresi” olarak bilinen kriz, Türk askerlerinin yabancı ülkelere gönderilmesi ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına ilişkin tezkerenin, milletvekillerinin çoğunluğunun verdiği ret oyuyla TBMM'den geçmemesi sonucunda yaşanmıştır.

*İncirlik Üssü, kuruluşundan itibaren pek çok siyasi tartışmanın merkezinde yer almıştır. Bu yönüyle kimi zaman ABD'ye karşı bir koz olarak, kimi zaman Amerikan karşıtlığı nedeniyle İncirlik'in kapatılmasına ya da kullanımının sınırlandırılmasına yönelik istekler, siyasi gündemi meşgul edegelmiştir.

1 Mart Tezkeresi, 25 Şubat 2003'te Irak konusunda T.C. hükümeti tarafından TBMM'ye sunulup genel kurulda reddedilen ve tam adı "*Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yabancı ülkelere gönderilmesi ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunması için Hükümet'e yetki verilmesine ilişkin başbakanlık tezkeresi*" olan tezkeredir. Irak konusunda yaşanan gelişmeler ve hızla tırmanan gerginliğin Türkiye'nin karşısına çıkarması muhtemel güvenlik risklerinin TBMM tarafından hassasiyetle izlenmekte ve değerlendirilmekte olduğunun ifade edildiği 1 Mart Tezkeresi ile ilgili TBMM tutanaklarında karar "TBMM'nin 1 Mart 2003 tarihinde yapılan 39 uncu Birleşiminde Başbakanlık tezkeresi görüşülmüş, ancak yapılan oylamada, Anayasanın 96. maddesinde öngörülen karar yeter sayısı için gerekli salt çoğunluk sağlanamamıştır. Hükümetin bu konudaki talebi bu anlamda sonuçlandırılmamıştır" şeklinde kayıtlara geçmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 1 Mart Tezkeresi Kararlarına ait Tutanak 2003: 302-305).

Türk hava sahasını, liman ve topraklarını kullanamayan ABD, Irak işgali sırasında büyük bir başarısızlığa uğramış ve ağır bir ekonomik ve sosyal fatura ödemek zorunda kalmıştır. Dönemin ABD Başkanı George W. Bush ve ekibi Amerikan toplumu tarafından dahi büyük ölçüde tepki almış, umduğunun aksine Irak'ta hiç beklemediği ölçüde sivil direnişle karşı karşıya kalmıştır (Akçam 2017). ABD'nin Irak'ı işgal sürecindeki 1 Mart tezkeresi kararının, iki ülke arasında en çok iz bırakan krizlerden biri olduğu görülmektedir. Türkiye'nin kararı ABD'yi hayal kırıklığına uğratmış, ilişkilerde olumsuz izler bırakmış ve ilişkilerin soğumasına neden olmuştur.

1.6. Çuval Olayı - 2003

1 Mart Tezkeresi'nden yaklaşık dört ay sonra 4 Temmuz 2003'te bir başka krizin fitili ateşlenmiştir. Kuzey Irak'ın Süleymaniye kentinde karargâh kurmuş bulunan 11 Türk Silahlı Kuvvetleri mensubunun, Irak'taki işgal kuvvetlerinin bir parçası olan Amerikan 173. Hava İndirme Tugayı'na bağlı askerlerce ve yanlarında peşmergelerin de bulunduğu bir ortamda, bir baskın sonucunda tutuklanarak 60

saat süresince sorguya çekilmelerine dayanan “Çuval Olayı”, 1 Mart Tezkeresi ile soğuyan ilişkileri daha da gerginleştirmiştir. Ancak ABD'nin yeterince üzerine gitmediği, Türkiye'nin de ısrarlı davranmadığı askeri kriz görüşmeler yoluyla fazla büyümeden aşılmıştır (Durmuş 2010: 7).

2. 2017 YILI VİZE KRİZİ

Türkiye, Türk-Amerikan ilişkilerinde son 50 yılın en büyük krizi (Kulaksızoğlu 2017) olduğu öne sürülen “2017 Vize Krizi” Ekim ayı başında Türkiye’de bir ABD Konsolosluğu çalışanının tutuklanması ve ardından karşılıklı olarak vize işlemlerinin askıya alınmasıyla patlak vermiştir.

Vize Krizi'nin; daha önce ABD'nin Suriye’de YPG’ye verdiği destek, Fethullah Gülen’in iadesi, ABD’de tutuklu bulunan Rıza Sarraf’ın sanık olduğu davada eski bakan Zafer Çağlayan hakkında tutuklama kararı verilmesi, Türkiye’de tutuklu bulunan ABD’li rahip Andrew Brunson gibi konular üzerinden iki ülke arasında yaşanan tartışmalar, Ekim 2017’nin ilk haftasında ABD’nin İstanbul Başkonsolosluğu görevlisi Metin Topuz’un FETÖ soruşturması kapsamında tutuklanmasıyla yeni bir boyut kazandığı ileri sürülmektedir (www.cnnturk.com).

4 Ekim 2017 tarihinde, ABD Büyükelçiliği’nde görev yapan Türk vatandaşı Metin Topuz’un FETÖ ile ilişkisi olduğu iddiasıyla tutuklanmasına yanıt olarak ABD, 8 Ekim 2017 tarihinde Türkiye’deki temsilciliklerinde göçmen olmayan vize hizmetlerini süresiz olarak askıya almıştır. Buna hemen aynı şekilde karşılık veren Türkiye, ABD vatandaşlarına göçmen olmayan tüm vize işlemlerinin askıya alındığını duyurmuştur. Krizin gerisindeki neden olarak ise Türkiye’nin 15 Temmuz 2016 sonrası talebine rağmen ABD’nin Pensilvanya Eyaleti’nde yaşayan Fethullah Gülen’in iade edilmemesi yatmaktadır. 15 Temmuz darbe girişiminin sorumlusu olarak Fethullah Gülen’i gösteren Türkiye Hükümeti, bu konuda ABD yönetimiyle bir yıldır yoğun bir adli ve diplomatik müzakere yürütmektedir. ABD yönetimi bu isteğin uluslararası sözleşmelere uygun olmadığını, dosyanın gerekli delilleri içermediğini ve dosyada gerekli mahkeme kararlarının olmadığını

gerekçe göstererek belgelerin yenilenmesini istemiş ancak Türkiye tarafından iletilen dosya mahkemeye gönderilmemiştir. Bu da aslında ABD'nin bu konudaki isteksizliğine işaret etmektedir.

Vize Krizi, 28 Aralık 2017 tarihinde iki ülkenin karşılıklı olarak tüm vize kısıtlamalarını kaldırmasıyla sona ermiştir.

3. YÖNTEM

Bu çalışma, Ekim 2017'de Türkiye ile ABD arasında yaşanan vize krizinde haber söylemini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Krizin, 8 Ekim 2017'de ABD'nin Türkiye'deki vize hizmetlerini askıya almasıyla doruk noktasına ulaştığı söylenebilir ancak krizin ilk işaretleri 4 Ekim 2017'de ABD Büyükelçiliği'nde görev yapan bir kişinin tutuklanmasıyla görülmüştür. Bu nedenle 4-11 Ekim 2017 tarihleri arasındaki bir haftalık sürede çıkan haberler araştırmaya dâhil edilmiştir.

Araştırma evrenini Türkiye ve ABD'de yayınlanan ulusal çaptaki günlük gazeteler oluşturmaktadır. Ancak sayıları fazla olduğu için 2017 yılı Ekim ayındaki gazete tirajları dikkate alınarak her iki ülkedeki en yüksek tiraja ulaşan ilk 10 gazete örneklem olarak seçilmiştir (gazetetirajlari.com/Ekim-2017). Tam metin haberlere erişim sağlayan bir veri tabanı olan LexisNexis Akademik Haber İndeksi (LexisNexisAcademic News Index) veritabanında belirlenen tarih aralığında "ABD/USA", "Türkiye/Turkey", "kriz/crisis" ve "vize/visa" olarak belirlenen dört Türkçe ve dört İngilizce anahtar kelime ile arama yapılmıştır. Yapılan ilk arama neticesinde toplam 231 sonuca ulaşılmış ancak tam metinleri incelenen ve ilgisiz bulunan haberler elenmiştir. Okuyucu mektuplarının dâhil edilmediği araştırma kapsamında 27 Türkçe ve 16 İngilizce olmak üzere toplam 43 haber, Pan ve Kosicki'nin (1993) haber söylemine dair çerçeve analizi yöntemi ile incelenmiştir.

Çerçeveyi "*belirli bir yorumlama biçiminin inşası için algılanan gerçekliğin bazı öğeleri ile bir anlatımın bütünleştirilmesi süreci*" olarak tanımlayan Entman (2007: 164) çerçeveler vasıtasıyla sorun ve nedenler teşhis edilip ahlaki değerlendirmeler

yapılarak kamuoyunda bir sorunun nedenleri olarak görülen etkenlerin olumlu ya da olumsuz bir şekilde sunulabileceğine dikkati çekmiştir. Bir söylem çerçevesi çizilirken konunun bazı bölümleri öne çıkarılabilir. Bir başka deyişle bir konunun bazı parçalarının seçilerek bu parçaların daha önemli olduğu hissini uyandırılması, bazı düşüncelere dikkat çekilerek diğerlerinin görünmez hale getirilmesi sağlanabilir (Pan ve Kosicki 1993: 59). Kelime seçimleri ya da kelimelerin haber metnindeki sıraları önemsiz ya da bilinçsiz değildir. Van Dijk ve Kintsch (1983: 32) ifade ya da cümleleri bir söylemin parçası olarak anlamının tek başına anlamaktan farklı bir süreç olduğuna işaret ederek çerçevelemenin kamusal tartışmaların bağlamını belirlemede güçlü bir araç olduğunu söylemektedirler. Kahneman ve Tversky'e (1984) göre bir durum farklı çerçevelerle gösterilirse, insanların söz konusu duruma tepkileri de maruz kaldıkları çerçeveye bağlı olarak farklı olacaktır. İnsanların olaylara, dünyaya ve toplumsal problemlere bakış açılarını etkilediği için çerçeveleme toplumsal gerçekliğin inşasında anahtar bir role sahiptir (Johnson-Cartee2005). Çerçeveleme kavramını ilk kez kullanan Goffman (1986: 10) çerçeveyi de bir "anlamlandırma şeması" olarak tanımlar. Reese (2003: 11) çerçevelerin toplumsal dünyayı sembolik olarak inşa eden, kalıcı ve kültürel olarak paylaşılan düzenleyici prensipler olduğunu söylemektedir.

Çerçeveleme temel olarak bir konunun nasıl işlendiğinin kişilerin konuyu nasıl anlayacağını etkileyebileceği varsayımına dayanır (Scheufele ve Tewskbury 2007: 11)Çerçeveleme çok kullanılan bir yöntem olmakla birlikte çalışmaların çok büyük bir bölümü haber medyasına odaklanmıştır. Haberi, "bize ne bilmek istediğimizi, neyi bilmeye ihtiyacımız olduğunu ve ne bilmemiz gerektiğini söyleyen bir çerçeve" olarak tanımlayan Tuchman'a (1981: 97) göre dünyaya bakan bir pencere olarak haber, gerçekliği belli bir bakış açısıyla resmetmektedir. Dolayısıyla pencerenin yönü, görüneni de değiştirmektedir. Haberin paketlenme biçimiyle, ortaya konulan kısmıyla, yerleştirmeye, sunuş tarzıyla, başlıklarla, fotoğraflarla ve görsel-işitsel medyada sunuşa eşlik eden ses ve görüntü efektleriyle haberde

çerçeveleme sağlanır (Parenti 2008).Haber çerçevesi, bir olayla ya da sorunla ilgili haberi anlamlı hale getirmek için oluşturulan; haberde nelerin içerilebileceğini, nelerin dışarıda bırakılacağını belirleyen genel bir bağlamdır (Atabek ve Uztuğ 1998: 100).Haber çerçeveleri ele alınan sorunun ne olduğunu belirli bir bakış açısından tanımlayarak, soruna kimin ya da nelerin neden olduğunu vurgulamakta, ahlaki yargılarda bulunmakta ve sorunun nasıl çözümlenmesi gerektiğine işaret etmektedir. Zaman zaman haberde ele alınan konunun genellikle kamuoyunun istenen yönde dikkatini çekebilecek şekilde bazı yönlerinin seçilerek, kimi zaman belirli çağrışımlarla birlikte sunulduğunu söylemek mümkündür (Yüksel ve Gürcan 2005: 98). Çerçeve analizinin de temel amacı, söylemde saklı kalan anlam içinde belirli düşünce ve öğelerin birbirleriyle nasıl bağlantılı olduklarını anlamaktır (Creed ve ark. 2002: 37). Bu bağlamda haberde çerçeve analizi, kamusal konuların inşası ya da tartışılması sürecinde kamusal söylemi etkileyen haber söyleminin nasıl kurulduğunu anlamaya yönelik bir yaklaşımdır (Pan ve Kosicki 1993: 70).

Çerçevelemeyi “haber söylemini inşa stratejisi” olarak tanımlayan Pan ve Kosicki (1993: 57) kürtaj karşıtlarının protesto gösterisine dair bir haberi analiz ettikleri çalışmalarında haber söylemini incelemek için 1) Sözdizimsel Yapılar 2) Senaryo Yapıları 3) Tematik Yapılar ve 4) Retoriksel Yapılar olmak üzere dört temel yapıya bakılmasını önermişlerdir.

1) Sözdizimsel Yapılar, en temel düzeyde kelime ya da deyimlerin cümleler halinde düzenlenme kalıplarını ifade eder ve haber söyleminde bu düzeydeki yapılar haberi diğer türlerden ayırt etmek için fazla ipucu vermez. Bir cümlenin sözdizimsel sıralaması alternatif sıralamalar içinden seçilmiş olduğu için önemlidir. Bu alternatif sıralama farklı değer ve inançlarla ilişkili olabilir. Aslında sözdizimsel yapı, van Dijk’ın (1988: 26) ‘makrosentaks’ olarak adlandırdığı haber metninin başlık, özet, giriş, ana metin, kapanış şeklindeki alışıldık yapısına işaret eder. Burada örneğin başlık seçimi ya da özet, çerçevelemenin en fazla yansıdığı

bölümler olarak karşımıza çıkar. Çünkü genellikle okurun zihninde kalması istenen en önemli tema başlığa taşınır. Metnin ideolojik anlamının kurulması başlıklardan itibaren başlamaktadır (van Dijk 1991: 115). Haber özeti ise haber söyleminin en ayırt edici özelliğidir. Çünkü Pan ve Kosicki'ye (1993: 60) göre okuyucuya haber hikâyesini anlamlandırması için belirli bir perspektif, bakış açısı önerir. Sözdizimsel yapı, haber söyleminde; araştırma sonuçları ya da uzman görüşlerinden alıntıya dayanan bilimsel geçerlilik iddiası, resmi kaynak ya da yetkililerin açıklamalarına dayanan belirli bir bakış açısı ile bağlantılandırma ve toplumca anormal ya da sapkın bulunan bir görüşle ilişkilendirerek belirli bazı bakış açılarının dışlanması olmak üzere üç temel yolla çerçevelemede kullanılır.

2) Senaryo Yapıları, haberin bir hikâye anlatıcılığı olduğuna işaret eder. Haberin bir hikâye olarak; dikkat çeken olaylara odaklanma ve okuyucunun bireysel algı sınırlarını aşan geniş bir çevre ile bağlantı kurmasına yardım etme (Bird ve Dardenne 1988) olmak üzere iki sosyal işlevi vardır. Hikâye olarak haber söylemi bir 'senaryo' olarak kabul edilebilir ve bir haber senaryosu kısaca 5N 1K diye ifade edilen "Ne? Ne zaman? Nerede? Nasıl? Neden? Kim?" sorularının cevaplarını içeren klasik haber öğelerini içerir (Pan ve Kosicki 1993: 61). Bu öğelerin hepsi her haberde bulunmasa da okuyucunun beklentisi tıpkı bir hikâyede olduğu gibi haberde de bir olayın başlangıç, çelişki (düğüm) ve sonuç (çözüm) bölümlerine dair bilgilerdir. Bu yapı ayrıca dikkatimizi ana karakterler, eylemler ve insani duygulara çeken hikâyenin içsel örgüsünü de içerir.

3) Tematik Yapılar, haber sunumunda yer alan ve olaya anlamını veren bir düzenleyici fikir veya öykü akışı (Gamson ve Modigliani 1989: 2) olan temanın ortaya çıkarılması amacıyla incelenir. Tema, bir eylem ya da aktörün tasviri, alıntılar ya da geçmiş bilgisi gibi hikâyenin farklı anlamsal öğelerini birbirine bağlayıp uyumlu bir şekilde bütünleştiren fikirdir (Pan ve Kosicki 1993: 59). Haber söylemi, öyküden farklı olarak zamansal bir sıralamaya değil bağıntıya dayalı, kategorisel en önemlinin en üst bilgi olarak yer aldığı bir söylem türüdür (vanDijk

1988). Bir konuya odaklanan haberlerde bahsedilen olaylar ve kaynaklar ile ifade edilen görüş ve bakış açıları bir varsayımın desteklenmesine yöneliktir ve haber söyleminin teması etrafında bu varsayımın doğrulanmasına yönelik kanıtlar sunulur. Bu bakımdan haber söylemi, haberi yazan kişinin sebep–sonuç ilişkisine dair temellendirmesinin de ipuçlarını içerir. Bu ipuçlarını bulmaya yönelik yapılan tematik yapı analizi özet ve ana metin olmak üzere iki kısımdan oluşur. Özet genel olarak başlık ve sonuçtan; ana metin ise varsayımı desteklemek üzere kanıt olarak sunulan arka plan bilgileri, alt başlıklar ve alıntılardan oluşur. Ancak tematik yapıyı tam anlamıyla ve tüm öğeleriyle ortaya koymak zordur.

4) Retoriksel Yapılar, haber yazımında gazetecinin kelime seçimleri ve üslubu ile ilgilidir. Retoriksel yapıların analizinde Gamson ve Lasch'ın (1983) mecazlar, sloganlar, tasvirler, tarihsel dersler ile görsel imgeler olarak saydıkları çerçeveleme araçlarına bakılacaktır. Mecaz, bir kelime ya da deyim ilk kullanım alanı dışında başka bir alanda kullanılması, herhangi bir şeyin niteliğinin bir gerçeklik düzleminden bir başka düzleme geçerek yer değiştirmesi ve böylece bir başka şeyi açıklamasıdır (Foss 2004: 299). Mecazlar, bir kelimeyi başka bir anlama taşır ve çeşitli şekillerde yapılabilir. Metafor, bir kelimenin zihindeki bir benzetme için başka kelime yerine kullanılması; metonimi (düzdeğişmece) bir parçanın bütünü temsil edecek şekilde kullanılması; sinekdoş bir kişi ya da yerin ilk akla gelen özelliğiyle anılması ve antonomaz ise metonimi ya da sinekdoştaki mantığın şeyler değil özel isimler, kişiler için kullanılmasıdır. Tarihsel dersler geçmiş olaylara yönelik hatırlatmalar ile deneyimlerden gelen stereotipleşmiş imgelerdir. Sloganlar bir konunun temelini özetleyen akılda kalıcı cümlelerdir. Tasvirler kişi, mekân ya da olaylara dair yargı içeren tanımlamalardır. Çekici ve görsel imgeler ise toplumsal, etik ya da kültürel değerlere yönelik sözlü ya da görsel hatırlatıcılardır.

4. BULGULAR VE YORUM

2017 yılı Ekim ayı başında ABD ile Türkiye arasında yaşanan vize krizine yönelik Türkçe ve İngilizce haberlerin incelendiği bu çalışma kapsamındaki haber ve köşe yazıları yayın tarihleri Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. İncelenen Türkçe ve İngilizce Haberler

	GAZETE	TARİH	HABER
1	Cumhuriyet	09.10.2017	ABD ve Türkiye kapıları kapattı
2	Cumhuriyet	10.10.2017	Türkiye-ABD krizinde vize yasakları başladı
3	Cumhuriyet	11.10.2017	Vize krizi sonrası ABD ile ilk temas
4	Habertürk	09.10.2017	Türkiye ABD vatandaşlarının vize başvurularını askıya aldı
5	Habertürk	10.10.2017	Bass: Vize kararı ABD hükümeti tarafından alındı
6	Hürriyet	08.10.2017	Net mesaj: Karardan dönün
7	Hürriyet	09.10.2017	Cumhurbaşkanı Erdoğan Ukrayna’da konuştu
8	Hürriyet	10.10.2017	ABD’den vize kriziyle ilgili açıklama geldi
9	Hürriyet	11.10.2017	Türkiye-ABD vize krizinde dikkat çeken detay
10	Milliyet	08.10.2017	ABD ile vize krizi için AK Parti’den ilk açıklama
11	Milliyet	09.10.2017	TÜSİAD: Son derece talihsiz bir gelişme
12	Milliyet	10.10.2017	Vize krizine neden olan ismin 21 yıllık sırrı çözüldü
13	Milliyet	11.10.2017	ABD Elçisi Bass’ın sözleri tepki çekti
14	Posta	09.11.2017	Amerika vizesini kimler alamayacak?
15	Posta	10.11.2017	Türkiye ile ABD arasındaki vize krizi derinleşiyor
16	Sabah	09.10.2017	Vize krizi sona erse bile ilişkilerdeki derin kriz bitmeyecek
17	Sabah	10.10.2017	Vize krizi Türk-ABD ilişkilerinde ne ilk ne de son krizdir
18	Sabah	11.10.2017	Krizi aşmanın yolu
19	Sözcü	08.10.2017	ABD’ye vize misillemesi
20	Sözcü	09.10.2017	Türkiye’den karşılık geldi! ABD ile vize restleşmesi

21	Sözcü	10.10.2017	Vize yasağı başladı
22	Sözcü	11.10.2017	T.C. vatandaşını onlarla bir görüyor!
23	Star	10.11.2017	Türk-Amerikan ilişkilerinde yeni gerilim hattı: Vize krizi
24	Takvim	10.11.2017	Türkiye-ABD vize krizinde kritik görüşme
25	Yeni Şafak	09.10.2017	Türkiye'den ABD'ye karardan geri dön mesajı
26	Yeni Şafak	10.10.2017	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan ABD'ye vize tepkisi
27	Yeni Şafak	11.10.2017	Vize krizi ve 40 katır 40 satır politikası
28	Chicago Tribune	09.10.2017	Turkey wants US to review decision to halt visa services
29	Los Angeles Times	08.10.2017	Relations between U.S. and Turkey grow tense
30	Los Angeles Times	09.10.2017	Turkey asks U.S. to reverse decision to halt visa services
31	NY Daily News	08.10.2017	US suspends non-immigrant visa services in Turkey
32	New York Post	09.10.2017	Turkey, US block travel between countries as tensions rise
33	New York Post	10.10.2017	Trump should show Turkey's tyrant Erdogan who's boss
34	New York Times	08.10.2017	U.S. suspends visa services in Turkey, and Turkey responds in kind
35	New York Times	09.10.2017	U.S. and Turkey try to prevent a diplomatic dispute from growing
36	New York Times	10.10.2017	Turkish President Erdogan blames U.S. ambassador for visa row
37	San Francisco Chronicle	10.10.2017	Turkey resumes visa application services for US travelers
38	US Today	09.10.2017	Turkey wants U.S. to review decision to halt visa services
39	US Today	11.10.2017	Erdogan says US decision to halt Turkey visa very 'saddening'

40	Wall Street Journal	08.10.2017	U.S., Turkey curb visas amid growing differences
41	Wall Street Journal	09.10.2017	Turkey urges U.S. to reverse visa suspension
42	Washington Post	08.10.2017	U.S. and Turkey announce tit-for-tat travel restrictions
43	Washington Post	10.10.2017	How Erdogan gains from his spat with U.S., 'Enemies of Convenience'

Sözdizimsel Yapılar

Haberin alışıldık yapısına işaret eden sözdizimsel yapısı incelendiğinde tüm haberlerde başlık, özet ve ana metinden oluşan temel sıralamanın takip edildiği görülmektedir.

Haber başlığı, algı, dikkat ve çerçeveleme süreçlerini etkileyen önemli bir unsurdur. Olayın daha önemli görülen kısmı başlığa taşınırken, başlıkların hangi konular etrafında yapılandırıldığına, olayın ana çerçevesini çizmek üzere hangi sözcüklerin tercih edildiğine ve hangi aktörlere nasıl yer verildiğine daha yakından bakmak gerekir.

Başlıklar, olayla ilgili en önemli bilgiyi aktardıkları için anlamlandırma sürecini de yönlendirecek, belli bir bakış açısını üreteceklerdir (Köker ve Doğanay 2011: 16). Haberin ana konusunu ifade eden başlıktaki kelimeler, okurun hafızasında haberin anlaşılması için gereken bilginin çağrıştırılmasını sağlar. Haber başlıklarında en fazla kullanılan kelimeler, kriz ve vizedir. Türkçe haber başlıklarında vize kelimesi 18 defa, kriz kelimesi ise 13 defa kullanılmıştır. İngilizce haber başlıklarında ise "visas/vize" kelimesi 2 kere, "restriction/kısıtlama" kelimesi 1 kere geçmekte olup "crisis/kriz" kelimesi hiç kullanılmamıştır. Türkçe haberlerdeki başlıklar incelendiğinde; "ambargo" (Cumhuriyet), "sürpriz" (Cumhuriyet), "kumpas" (Milliyet), "tansiyon" (Habertürk), "misilleme" (Hürriyet), "talihsiz" (Hürriyet), "derin kriz" (Sabah),

“restleşme” (Sözcü), “kısasa kısas” (Sözcü), “tedirginlik” (Sözcü) gibi kavramsal olarak iddialı ya da baskın olarak nitelenebilecek kelimeler kullanılmıştır. İngilizce haberlerdeki başlıklarda ise “tense/gerginlik” (Los Angeles Times, New York Post), “row/sürtüşme” (New York Times), “dispute/anlaşmazlık” (New York Times), “tit-for-tat/ kısasa kısas” (Washington Post), “restriction/kısıtlama” (Washington Post) gibi kelimeler tercih edilmiştir. Türkçe haber başlıkları konuyu “kriz” olarak kabul ederek çerçevelemişken Amerikan gazetelerinde olay, kriz olarak nitelenmemiştir.

Sözdizimsel yapının; resmi kaynakların açıklamalarına yer verme, uzman görüşlerini dayanak gösterme ve toplumca onaylanmadığı ifade edilen görüşlerle ilişkilendirme olmak üzere üç temel yolla çerçevelenmede kullanımı söz konusudur. Haberlerde gelişmeler en fazla resmi kaynakların sözlerinden alıntılarla aktarılmıştır. İncelenen Türkçe haberlerin sadece ikisinde, İngilizce haberlerinse bir tanesinde resmi kaynakların açıklamalarına yer verilmemiştir. İki ülke arasında diplomatik ve problemleri bir konu ile ilgili olması dolayısıyla resmi yetkililerin sözlerinin haberlerde en fazla kullanılan çerçeveleme yöntemi olması şaşırtıcı değildir. Haberlerde resmi kaynakların beyanatlarından yapılan alıntılama ile edilgen bir dil kullanımı dikkati çekmektedir.

Haberlerin alt başlıklarında da sıklıkla iki ülkenin resmi yetkililerinin sözlerine yer verilmiştir. Örneğin Türkçe haberlerde “Büyükelçi Bass: Yeterli izin verilmedi” (Hürriyet), “TÜSİAD: Son derece talihsiz bir gelişme” (Habertürk), “CHP: Kabul edilemez” (Milliyet), “Başbakan Yıldırım: İnandırıcı değil” (Sabah), “ABD: Güvenliğimiz yok” (Sözcü) gibi alt başlıklar, İngilizce haberlerde ise “Erdoğan: Bu problemi biz başlatmadık / Erdogan: Wedid not start this problem” (New York Times), “Erdogan: It is upsetting / Erdoğan: Bu durum üzücü” (Washington Post), “Erdogansays US decisionto halt Turkeyvisasverysaddening / Erdoğan ABD'nin vize kısıtlaması kararının çok üzücü olduğunu söyledi” (USA Today) gibi alt başlıklar dikkati çekmektedir.

Senaryo Yapıları

Haberin bir hikâye anlatıcılığı olduğu ve haberin bir hikâye olarak; dikkat çeken olaylara odaklanma ve okuyucunun bireysel algı sınırlarını aşan geniş bir çevre ile bağlantı kurmasına yardım etme (Bird ve Dardenne 1988) olmak üzere iki sosyal işlev kapsamında haberler incelendiğinde hem Türkçe hem İngilizce haberlerin tamamında; klasik hikâye anlatıcılığı senaryo yapısı ve haberle ilintili tüm çevreyle bağlantı kurma özelliği taşıdığı tespit edilmiştir.

Bir haberde okuyucunun beklentisi tıpkı bir hikâyede olduğu gibi haberde de bir olayın başlangıç, çelişki (düğüm) ve sonuç (çözüm) bölümlerine dair bilgilerdir. İncelenen haberlerde başlangıç, gelişme ve sonuç olmak üzere üç bölümden oluşan senaryo yapılarına bakıldığında; Türkçe haber kaynakları krizin başlangıç dönemini takip eden 09 Ekim 2017 günü giriş bölümünde olayın sebeplerine ve kriz öncesinde yaşanan gelişmelere, düğüm bölümünde kriz taraflarının yaptığı veya yapabileceği hamlelere (krizin etkilerine), çözüm bölümünde ise Türk ve ABD yetkili makamlarının yaptığı sağduyulu ve taktiksel açıklamalara yer verilmiştir. İngilizce haberlerde ise haberlerin giriş bölümünde yaşanan karşılıklı vize askısının Türk ve Amerikan vatandaşları üzerindeki etkisine, gelişme bölümünde krizi taraf yetkililerinin açıklamalarına, sonuç bölümünde ise krizin ekonomik etkilerine (özellikle turizm ve kur açısından) değinilmiştir. İki gazete dışında (Chicago Tribune ve USA Today), onlar da sadece 09 Ekim 2017 tarihinde olmak üzere, İngilizce gazetelerin kalan tamamı, haberin sonuç bölümlerini Recep Tayyip Erdoğan'ın açıklamaları ile tamamlamışlardır. İncelenen toplam 16 İngilizce haberin 13'ünde Recep Tayyip Erdoğan'ın açıklamaları yer alırken; ABD Başkanı Donald Trump'ın açıklamaları ve onlara yönelik yorumların yer verildiği haber sayısı sekiz tane olmuştur.

Hikâye olarak haber söylemi bir 'senaryo' olarak kabul edilebilir ve bir haber senaryosu kısaca 5N 1K diye ifade edilen "Ne? Ne zaman? Nerede? Nasıl? Neden? Kim?" sorularının cevaplarını içeren klasik haber öğelerini içerir (Pan ve Kosicki

1993: 61). Bu öğelerin hepsi her haberde bulunmasa da çoğunda mevcuttur. Araştırma kapsamında incelenen Türkçe ve İngilizce haberin tamamında; giriş ve onu izleyen gövde bölümlerinde 5N+1K'ı içeren 6 sorunun da cevabını bulmak mümkündür. Bu noktada haberin 'neden ve nasıl'ına yönelik senaryoların Türkçe ve İngilizce haber kaynaklarında çok farklı yaklaşımlarla yorumlandığı tespit edilmiştir.

Haberin senaryo yapıları analizinde değerlendirilen diğer bir noktada aktarılan olayla ilgili en önemli enformasyonun ilk sırada yani başlangıçta verilmesidir. Türkçe haberlerde kriz ile ilgili kritik denilebilecek enformasyonun genelde ilk sırada/giriş bölümünde ve sıcak gelişme ana başlığıyla servis edildiği görülmektedir. İngilizce haberlerde de paralel şekilde, başlıkla bağlantılı en önemli enformasyon içerikleri, haberlerin başlangıç bölümlerinde yer almıştır.Haber spotlarının büyük bölümünde (38 haber) olayın gelişim süreci anlatılmıştır.

Tematik Yapılar

Haber metinlerinde gerçekliğe ilişkin ilk anlamsal üretimin kim tarafından nasıl yapıldığı önemlidir. Gazetecinin gözlemleri ya da haber kaynaklarından alıntılarla desteklenen haber hikâyesinin temellendirilmesinde başvurulan ana tema ve ana temayı destekleyen alt temalarla birlikte çok katmanlı bir hiyerarşi hâkimdir. Haber metinlerindeki son bildirimler ise anlamı sabitlemeye yöneliktir.

Haberlerin tematik yapısının ortaya konulabilmesi için ilk adımda başlıklarda tercih edilen sözcüklere bakılmış, daha sonra ise haber metinlerinde olayın sebep ve sonucu olarak gösterilen ana ve alt temalara odaklanılmıştır. Ayrıca haber söylemin kurulmasında ilk ve son bildirimlerin kim(ler) tarafından yapıldığına bakılmıştır.

İncelenen sürenin ilk günlerindeki Türkçe haberlerde ilk ve son bildirimler ABD adına ABD Büyükelçisi John Bass, ABD Dışişleri Bakanı RexTillerson; Türkiye

adına ise Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu tarafından yapılmıştır. Sonraki günlerdeki haberlerde ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan başta olmak üzere devlet ve hükümet yetkililerinin açıklamalarına yer verilmiştir. İngilizce haberlerde de aynı şekilde Büyükelçi Bass, Bakan Tillerson ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sözleri ilk ya da son bildirimler olarak göze çarpmaktadır.

Haberlerin ana teması, Türkçe haber başlıklarında kriz, vize yasağı, sıcak gelişme, ambargo gibi kelimeler çerçevesinde çizilmiştir. İngilizce haber başlıklarında ise vize, seyahat kısıtlaması/yasağı, gerilim gibi kelimeler tercih edilmiştir.

Haberlerin ana teması, ABD ile Türkiye arasındaki krizin sebebine yöneliktir. Türkçe haberlerde vize başvurularının askıya alınmasının nedeni; 15 Temmuz ve FETÖ soruşturmalarında ABD elçilik ile konsolosluklarında görevli kişilerin de gözaltına alınması (Cumhuriyet, Habertürk, Hürriyet, Star, Takvim); iki ülke arasında Suriye ve Irak ile ilgili düşünce ayrılıkları (Milliyet, Sabah, Sözcü); Türkiye'nin Avrupa Birliği-NATO ekseninden kopup Avrasya-Rusya'ya yaklaşması (Yeni Şafak) olarak gösterilmektedir. İngilizce haberlerin ana teması iki ülke arasında gerginliğin nedeni ile ilgili olup tüm gazetelerde sebep olarak ABD İstanbul konsolosluk çalışanının tutuklanması ile papaz Andrew Brunson'un tutuklu olması (New York Daily News) olarak gösterilmektedir. Burada dikkat çeken önemli bir nokta her iki ülkenin gazetelerinde de krizin sebebinin diğer tarafın davranışları olarak göstermeye yönelik ifadeler yer verilmiş olmasıdır. Fiske'nin (1996) ortak duyunun inşası olarak tanımladığı bu hegemonik söylemsel yapı, anlamın belirli bir biçimde kurulması, çerçevelenmesi ve inşa edilmesini içermektedir.

Haberlerin alt temaları krizin toplumsal, ekonomik ve diplomatik sonuçları ile ilgilidir. Türkçe haberlerde krizin daha çok diplomatik ve toplumsal sonuçları üzerinde durulurken İngilizce haberlerde ise ekonomik sonuçlara daha fazla yer verilmektedir.

Türkçe haberlerde “Vize hizmetlerinin askıya alınmasının insanlara rahatsızlık vereceğinin farkındayız” (Hürriyet); “Türkiye için vahim bir durumdur. Milletimizin gururunu kıran, haysiyetini aşağılayan da bir durumdur” (Milliyet) gibi ifadeler ile krizin toplumsal sonuçları vurgulanmaktadır. Krizin diplomatik sonuçlarına yönelik ise “NATO müttefiki olarak ilişkilerimize son derece dikkat ediyoruz” (Milliyet); “Anlaşmazlık ve farklılıklar, sağduyulu diplomasi ile çözüme kavuşturulmalıdır” (Milliyet); “ABD’nin, vize başvurularını askıya almaya ilişkin yaptığı açıklamada, doğrudan Türk hükümetini eleştiren bir tavır içine girmesi, önlem olarak da vize başvurularını askıya aldığını açıklaması, diplomaside yumuşak ambargo olarak geçiyor” (Sözcü); “Türkiye misilleme yaparak, ABD vatandaşlarının vize başvurularının askıya alındığını duyurdu” (Hürriyet, Milliyet, Sabah, Sözcü); “Vizelerin askıya alınması Türkiye ayarında bir ülkeye hiç uygulanmamış, ağır ve kabul edilemez bir tutum” (Yeni Şafak) gibi ifadeler yer verilmektedir.

İngilizce haberlerde ise vizelerin askıya alınmasının toplumsal ve diplomatik neden ve sonuçları genel itibariyle birlikte ele alınmaktadır. Araştırmaya konu haberlerde yer alan ifadelerin bazıları “...askingthat Washington reviewthedecisionthatcausedunnecessaryescalationandvictimizedbothTurkishand U.S. citizens/ Washington’dan gerginliği artıran, hem Türk hem de ABD vatandaşlarını mağdur eden kararı gözden geçirmesi istendi” (Chicago Tribune, Wall Street Journal), “...peoplefrombothcountriesaresufferingfromthemove/Her iki ülkenin insanları da durumdan zarar görüyor” (Los Angeles Times), “Thesuspendedserviceswillaffectbusiness, tourism, medicaltreatment, student, exchangevisitor, crewmember, mediaandjournalist, treatytrader, diplomaticandofficialvisas/ Askıya alınan hizmetler iş, turizm, sağlık, ticaret, öğrenci değişimi, askeri, medya, diplomatik ve resmi vizeleri etkileyecek” (New York Daily News, New York Times, Washington Post), “TheAmericansuspension of allnonimmigrantvisascouldaffectover 100,000 Turkishcitizenswhotraveltothe

United States annually, but roughly half a million Americans, business travelers and tourists, visit Turkey annually/Amerika'nın tüm göçmen olmayan vizelerini askıya alması, her yıl ABD'ye giden 100.000'den fazla Türk vatandaşını etkileyebilir buna karşın yaklaşık yarım milyon Amerikalı, iş adamı ve turist, her yıl Türkiye'yi ziyaret ediyor" (New York Times), "This is a lose-lose situation from trade to tourism, for both countries/ Bu, her iki ülke için ticaretten turizme bir kayıp durumu" (USA Today), "Short-term gains mask the long-term risks of the diplomatic spat. Thousands of American and Turkish tourists, academics and business people have had their lives disrupted/Kısa vadeli kazanımlar diplomatik anlaşmazlığın uzun vadeli risklerini maskeliyor. Binlerce Amerikalı ve Türk turist, akademisyen ve iş adamının hayatlarını aksattı"(Washington Post) şeklindedir. Türkçe haberlerde üzerinde durulmayan alt temalardan biri olan ekonomik sonuçlara dair ise "The Turkish lira recorded a sharp drop against the dollar on Monday, following the mutual suspension of visa services/Vize hizmetlerinin karşılıklı askıya alınmasının ardından pazartesi günü Türk lirası, dolara karşı keskin bir düşüş yaşadı" (Chicago Tribune), "The visa suspension comes as Turkey is trying to restore its tourism industry, which has suffered under instability and terrorism/Vizelerin askıya alınması, Türkiye'nin ekonomik istikrarsızlık ve terör sebebiyle sıkıntı yaşadığı turizm sektörünü onarmaya çalıştığı dönemde geldi" (New York Post), "The Turkish lira quickly sank in the wake of the diplomatic tiff/Türk lirası, diplomatik anlaşmazlığın ardından hızla düşüşe geçti" (New York Post, New York Times, San Francisco Chronicle, US Today) "The Turkish lira lost as much as 4.1% of its value against the dollar/Türk lirası, dolar karşısında % 4,1 değer kaybetti" (Wall Street Journal) gibi ifadeler dikkati çekmektedir.

Retoriksel Yapılar

Mecazlar, sloganlar, tasvirler, tarihsel dersler gibi retoriksel araçların çerçevelemede nasıl kullanıldığını göstermeyi hedefleyen haberlerin retoriksel yapılarının analizi çeşitli örneklerle ortaya konulacaktır.

En sık kullanılan retoriksel araç olan mecaz, bir kelimeyi başka bir anlama taşıyarak göstergeler aracılığıyla iki değer veya kategori arasında bağlantılar kurar ve daha kolay anlaşılabilmelerine imkân sağlar (Morgan 1998). Aralarında bağlantı kurulan kategoriye göre metafor, metonimi, sinekdoş, antonomaz gibi alt türleri vardır. Metafor temelde bir kelimeyi zihindeki bir benzetme için başka bir anlama taşımadır. Bütüne parçasıyla gönderme yapma olarak metonimi (düzdeğişmece) yer isimleri ile yapıldığında sinekdoş, kişi isimleri ile yapıldığında ise antonomaz olarak adlandırılmaktadır.

Haberlerde metaforik kullanıma örnek olarak “ABD ve Türkiye kapıları kapattı” (Cumhuriyet), “Tutuklama Washington’da tansiyonu yükseltti” (Habertürk), “Diplomatik kriz doruğa tırmandı” (Hürriyet), “ABD ile Türkiye arasında sert rüzgarlar esiyor” (Hürriyet), “ABD-Türkiye hattında tansiyon yüksek” (Milliyet), “Sürekli irtifa kaybeden dış politika elimizi zayıflatabilir” (Milliyet), “Kriz derinleşiyor” (Posta), “İki ülke ilişkilerini dinamitleme çabası” (Sabah), “İki ülke sorunları paranteze almaya çalışıyor” (Sabah), “ABD ve Türkiye karşılıklı olarak vize başvurularını askıya aldı (Sözcü)” ifadeleri verilebilir. İngilizce haberlerde de “Turkishofficials had expressedhope of a newpage in Ankara-Washington relations...” (New York Post), “Ankara responded in theearlyhours of Mondaywith an identicalstatement, imposingtit-for-tat...” (Chicago Tribune, Los Angeles Times, US Today, Washington Post) gibi ifadelerde ilişkilerde yeni bir sayfa açmak ve kısasa kısas karardan bahsedilmektedir.

Haberlerde sinekdoş sıklıkla şehir isimleri ile yapılmaktadır. Örneğin “Washington ile Ankara arasında yaşanan kriz...” (Cumhuriyet), “Washington ve Ankara’nın karşılıklı aldığı kararlar...” (Hürriyet), “Washington ile Ankara

arasındaki gergin ilişkiler...” (Sabah) ifadelerinde kastedilen Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye Cumhuriyeti devletleridir. Aynı şekilde “ABD Büyükelçisi Bass, Ankara’ya tepkisini dile getirdi” (Hürriyet), “Washington’da sesler yükseldi” (Sabah), “Ankara’nın rahatsızlığı giderek derinleşti” (Milliyet), “Karar, Washington’un Türk tarafının açıklamasından tatmin olmadığını ortaya koydu” (Sözcü) gibi ifadelerde de kastedilen devletler ve yetkilileridir. “1 Mart Tezkeresi, Pentagon ile Genelkurmay’ın ilişkilerini kopma noktasına getirdi” (Sabah) ifadesinde ise bahsedilen ABD Savunma Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı kurumlarındaki askeri yetkililerdir. İngilizce haberlerde de benzer bir kullanım göze çarpmaktadır. Örneğin “...Washington agreeing to extradite Gulen to Turkey” (Chicago Tribune), “Ankara says American decision...” (Wall Street Journal), “...the latest indication of a frayed relationship between Washington and Ankara” (Los Angeles Times), “Ankara responded in the early hours of Monday...” (New York Post), “It was yet another sign of the increasingly strained relationship between Washington and Ankara...” (Washington Post) ifadelerinde ülkeler yerine şehir adları kullanılmaktadır.

Haberlerde antonomaz örneklerine ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın “Bizden papaz istiyorlar, sizde de bir papaz var...” (Hürriyet, Milliyet, Sabah, New York Daily News, New York Post, USA Today) şeklindeki açıklamasına atıflarda görülmektedir. Haberlerde bahsi geçen “papazlar”, 2016 yılında Türkiye’de gözaltına alınan A. Craig Brunson ile ABD’de yaşayan Fethullah Gülen olup İngilizce haberlerde adı geçmeden Gülen’i işaret eden “...U.S. was pressing Turkey to return a ‘cleric’ while refusing to hand over another cleric” (New York Daily News), “Ankara has long demanded the cleric’s extradition (New York Post)”, “The Turks accused the employee having links to the wanted cleric who is living in self-imposed exile in Pennsylvania” (New York Times) ifadelerine rastlanmaktadır.

Sloganik kullanım ise “Ankara’dan misilleme” (Hürriyet), “Krizkolik ABD” (Sabah), “ABD’ye vize misillemesi” (Sözcü), “tit-for-tat decision (US Today), “tit-for-tat travelrestrictions” (Washington Post) gibi örneklerde görüldüğü üzere daha çok alt başlıklarda tercih edilmektedir.

Haberlerde tasvirler kişisel özelliklere yönelik düşünce paylaşımlarında görülmektedir. Örneğin “Observers had expected relations to improve under the administration of Donald Trump, who has long expressed admiration for Erdoğan, a strongman leader with a reputation in the west for not tolerating critics” (New York Post) ifadelerinde Cumhurbaşkanı Erdoğan “batıda eleştirileri hoş görmemekle ün yapmış güçlü bir lider” olarak tasvir edilmektedir. “The election of Donald Trump, whose real estate empire extends into Turkey, was initially seen by Ankara as an opportunity to reset relations with the United States, which had soured under President Barack Obama” (USA Today) ifadelerinde de “emlak imparatorluğu Türkiye’ye kadar uzanan Donald Trump” olarak tasvir edilmektedir.

Geçmiş olayları hatırlatmaya yönelik tarihsel derslerde ABD ile Türkiye arasında vize krizi öncesinde yaşanan çeşitli olaylara yer verilmektedir. Bu olaylar arasında “1 Mart Tezkeresi” (Hürriyet, Milliyet, Sabah), “Çuval Olayı” (Sabah, Sözcü), “Johnson Mektubu” (Sabah), “15 Temmuz” (Cumhuriyet, Habertürk, Milliyet, Sabah, Sözcü, New York Times, New York Post, Washington Post) öne çıkmaktadır.

Haberlerde karşılaştırma, benzetme, abartma, ironi gibi diğer retoriksel araçların örneklerine rastlanmaktadır. Örneğin “Vize krizi senaryosu yazarak Türkiye ile ABD’yi karşı kamplara iten ABD Büyükelçisi Bass’a bir Oscar verilmesi herhalde doğru olacaktır” (Sabah) ifadesi ile ironi yapılmakta, vizelerin askıya alınması ilişkilerde görülen “beklenmedik ve korkutucu bir viraja” (Sözcü) benzetilmektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın açıklamasına yönelik haberlerde de “Biz kabile devleti değiliz” (Hürriyet, Sabah, Yeni Şafak, Chicago Tribune, USA Today) benzetmesi yer almaktadır. USA Today’deki haberde, 15 Temmuz

sonrasında gözüaltına alınan bir Amerikalının “I thinkit’sMidnight Express” sözleri ile yaşadıkları, uyuşturucu kaçakçılığında Türkiye’de tutuklanıp hapse atılan Billy Hayes’in hikâyesini fazlasıyla abartılı bir şekilde anlatan 1978 yapımı filme benzetilerek anlatılmaktadır.

SONUÇ

Toplumsal, ekonomik, kültürel ya da politik alanlar başta olmak üzere insanlar, gruplar, toplumlar ya da devletler arasında yaşanan anlaşmazlık olarak tanımlanabilecek kriz durumlarında, krizin sebep ve sonuçlarına dair bilgi ve yorumlar içeren haberler insanların temel başvuru kaynağı konumundadır. Krizin aşamalarına, ilgili aktörlerin açıklamalarına, krizin etkilerine yönelik ayrıntıları öğrenmek isteyen kişiler, çeşitli kitle iletişim araçlarındaki haberleri takip ederler. Bu bakımdan kriz dönemlerinde bir durum ya da olayın anlamlandırılma süreci olarak haber çerçevelerinin önemi de artar. Çerçeveleme, basit bir kelime seçimi değil, bir haberin nasıl yorumlanması ve değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin bir çaba olması nedeniyle önem taşımaktadır. Ülkeler arasındaki anlaşmazlık, çatışma ve krizlerin; insanlara fikrîsel bir çerçeve sunan haber söylemine yansımaları kişilerin bakış açılarını etkileyebilir. Bir başka deyişle göreceğimiz manzarayı belirleyen pencerenin genişliği ve yönü olduğu için haberin açtığı pencere de okuyucu ya da izleyicinin fikrîsel manzarasını büyük oranda belirler.

Tarihsel süreçte daha önce de çeşitli krizlere şahit olunan ABD ve Türkiye arasında 2017 yılı ekim ayında yaşanan ve karşılıklı olarak vizelerin askıya alınmasına yol açan vize krizine dair Türk ve Amerikan gazetelerindeki haber çerçevelerinin nasıl inşa edildiğini ortaya koymaya yönelik bu çalışma, kitle iletişim araçlarının kamuoyundaki tartışmaların içeriğini ve yönünü etkileyeceği ön kabulünden hareket etmektedir. Kriz haberlerine dair çerçevelerin ana hatlarını gösterebilmek amacıyla haberlerin başlık, özet ya da metinlerinde tercih edilen kelime ve cümleler ile bunların sıralamasına dair sözdizimsel yapısı; haber öyküsüne dayanan senaryo yapısı; haber söylemini oluşturan ana tema ve alt temalara

yönelik tematik yapısı ve haber söyleminin inşasında başvurulan sözel araçlara dayanan retoriksel yapısı analiz edilmeye çalışılmıştır. Tablo 2’de analizin öne çıkan noktaları özet olarak sunulmaktadır.

Tablo 2.Analiz Özeti

	Türkçe Haberler	İngilizce Haberler
Sözdizimsel Yapılar	Başlıklarda “kriz” kelimesi sıkça kullanılmış ve çerçeveleme kriz kavramı ile yapılmıştır.	Başlıklarda “kriz” kelimesine hiç yer verilmemiş, çerçeveleme “kısıtlama” kelimesi ile yapılmıştır.
Senaryo Yapıları	İlk ve son bildirimler resmi kaynaklarca yapılmış olup spotlarda olayın nedenine dair bildirimler yer almaktadır.	İlk ve son bildirimler resmi kaynaklarca yapılmış olup spotlarda olayın nedenine dair bildirimler yer almaktadır.
Tematik Yapılar	Ana tema “kriz” ve “ambargo” kavramları ile ifade edilmiştir. Alt temalar diplomatik ve toplumsal sonuçlara odaklanmıştır.	Ana tema “seyahat kısıtlaması” kavramı ile ifade edilmiştir. Alt temalar ekonomik sonuçlara odaklanmıştır.
Retoriksel Yapılar	Retoriksel araçlardan metafor, metonimi, sloganik ifadeler, ironi göze çarpmaktadır.	Retoriksel araçlardan metafor, metonimi, sloganik ifadeler, abartma göze çarpmaktadır.

İncelenen haberlerin başlıklarında iki ülkenin resmi yetkililerinin sözlerine yer verildiği ve iki ülkenin olaya bakış açısını yansıtan ifadelerin seçildiği görülmektedir. Nitekim yaşananları “kriz” olarak niteleyen Türk yetkililerinin sözleri ile haber çerçevelerinin de bu minvalde çizildiği buna karşın İngilizce haberlerin başlıklarında kriz kelimesine hiç yerilmediği ve haber çerçevelerinin daha çok “kısıtlama” ya da “anlaşmazlık” kavramlarıyla çizildiği dikkati çekmektedir. Daha çok resmi kaynakların açıklamalarına dayandırılan haberlerin söyleminde öne çıkarılan kavram ve öğelerin büyük oranda kaynağın seçimleri ile

şekillendiği görülmektedir. Vizelerin askıya alınmasının Türk yetkililerince kriz olarak nitelendirilmesi olaya dair haberlerin de temel çerçevesinin bu yönde kurulmasını beraberinde getirmiş görünmektedir. Türk makamları olayı başından itibaren diplomatik bir sorun olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. İki ülke arasında daha önce de çeşitli krizler yaşanmış olmakla birlikte ülkelerin vatandaşlarını da etkileyen böyle bir karar alınması aslında Türkiye açısından konuya verilen önemin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Zira ekonomik ya da belirli bir toplumsal kesimi etkileyen krizler daha küçük çaplıdır ancak diplomatik tedbirlerin alınmasına varan krizler daha derindir. Bu bakımdan Türkiye'nin kriz kavramsallaştırması, olayı daha geniş ve derin etkili bir açıdan değerlendirdiğine buna karşın ABD'nin anlaşmazlık kavramsallaştırması ise olayı daha dar bir kapsamda ele aldığı ve derinleştirmek istemediği şeklinde yorumlanabilir. Haberlerin ana teması daha çok krizin sebebi ile ilgili olup Türkçe ve İngilizce haberlerde öne sürülen gerginlik sebepleri benzerdir. Ancak krizin sonuçlarına dair bahsedilen alt temalarda Türkçe haberlerde daha çok politik sonuçlar, İngilizce haberlerde ise toplumsal sonuçlar üzerinde durulduğu ifade edilebilir. Ayrıca İngilizce haberlerde değinilen ekonomik sonuçlara Türkçe haberlerde hemen hiç yer verilmemiştir. Haberlerde ayrıca tasvir, mecaz, karşılaştırma, benzetme, abartma gibi retoriksel araçlar da bir ikna stratejisi olarak kullanılmıştır.

2017 yılı ABD-Türkiye Vize Krizine yönelik bu çalışmada sadece gazete haberleri incelenmiş olup televizyon başta olmak üzere diğer kitle iletişim araçlarına yansımaları da incelenerek araçlar arasında fark olup olmadığına da bakılabilir. Ayrıca bu çalışmada haber söylemine odaklanılmıştır. İletişim araştırmalarının temel konuları kaynak, mesaj ve izleyicinin araştırılması olarak sayılabilir. Bu çalışma mesaj ve mesaj üretimini kapsamakta olup iletişim sürecinin diğer öğeleri yani kaynak açısından ortaya konulan çerçevelerin rolü ve etkisi ile izleyici

açısından yani hedef kitle ve grupların bu çerçeveleri nasıl değerlendirdikleri de araştırılabilir.

KAYNAKLAR

Akçam M (2017) 1 Mart 2017, <https://www.stratejikortak.com/2017/03/14-yilinda-1-mart-tezkeresi.html>, erişim tarihi: 05.04.2018.

Andsager J, Smiley L (1998) Evaluating the Public Information: Shaping News Coverage of The Silicone Implant Controversy, *Public Relations Review*, 24(2), 183-201.

Armaoğlu F (1991) Belgelerle Türk-Amerikan Münasebetleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Atabek N, Uztuğ F (1998) Haberde Çerçeveleme ve Öne Çıkarma, *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Kurgu Dergisi*, 1(5), 98-120.

Beriş Y, Gürkan A (2003) Türk-Amerikan İlişkilerine Bakış: Ana Temalar ve Güncel Gelişmeler, TÜSİAD ABD Temsilciliği Değerlendirme Raporu, Washington.

Bird SE, Dardenne R W (1988) Myth, Chronicle, and Story: Exploring the Narrative Qualities of News, J W Carey (ed.), *Media, Myths, and Narratives: Television and the Press*, Newbury Park: Sage, 67-86.

Bölme S M (2010) ABD'nin Üs Politikası ve Türkiye: Kuruluşundan Bugüne İncirlik Üssü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Coombs W T, Holladay S J (2004) Reasoned Action in Crisis Communication: An Attribution Theory-based Approach to Crisis Management, D. P. Millar ve R. L. Heath (eds.), *Responding to Crisis Communication Approach to Crisis Communication*, Hillsdale: Erlbaum, 95-115.

Creed D W, Langstraat J A, Scully M A (2002) A Picture of the Frame: Frame Analysis as Technique and as Politics, *Organizational Research Methods*, 5(1), 34-55.

Durmuş R (2010) Geçmişten Günümüze Türk-Amerikan İlişkileri, http://www.tasam.org/Files/Icerik/File/gecmisten_gunumuze_turk_amerikan_iliskileri__cff226c0-9cca1-a352e377de84.pdf, erişim tarihi: 28.03. 2018.

Entman R M (2007) Framing Bias: Media in the Distribution of Power, *Journal of Communication*, 57(2), 163-173.

Fiske J (1996) İletişim Çalışmalarına Giriş (Çev: S. İrvan), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

Foss S (2004) *Rhetorical Criticism: Exploration & Practice*, Illinois: Waveland Press.

Gamson W A, Lasch K E (1983) The Political Culture of Social Welfare Policy, S. E. Spiro ve E. Yuchtman-Yaar (eds.), *Evaluating the Welfare State: Social and Political Perspectives*, New York: Academic Press, 397-415.

Gamson W A, Modigliani A (1989) Media Discourse and Public Opinion: A Constructionist Approach, *American Journal of Sociology*, 95(1), 1-27.

Goffman E (1986) *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. New York, NY: Northeastern University Press.

Gülen A (2012) İnönü Hükümetleri'nin Kıbrıs Politikası (1961-1965), Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, 50, 389-428

<http://gazetetirajlari.com/ekim-2017>.

<https://www.cnnturk.com/turkiye/iste-abd-ile-turkiye-arasindaki-vize-krizini-atesleyen-isim>, erişim tarihi: 08.04. 2019.

Johnson-Cartee K (2005) *News Narratives and News Framing Constructing Political Reality*. Maryland: MA: Rowman & Littlefield Publishers.

Kahneman D, Tversky A (1984) Choices, Values, and Frames. *American Psychologist*, 39, 341-350.

Köker E, Doğanay Ü (2011) İrkçi değilim ama... Yazılı Basında İrkçi-Ayrımcı Söylemler, İHOP (İnsan Hakları Ortak Platformu) Yayınları, Ankara.

Kulaksızoğlu B (2017) DeutscheWelle Türkçe, <http://www.dw.com/tr/-BCrkiye-abd-iliFkilerinde-son-50 krizi/a-40877245>, erişim tarihi: 12.07. 2018.

Mitroff I, Pearson CM (1993) Crisis Management, San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Mordoğan C (2010) Türk-Amerikan İlişkilerinde Kriz Diplomasisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Morgan G (1998) Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor, MESS, İstanbul.

Öztürk OM (2004) Dış Politikada Kriz Yönetimi, Odak Yayın Evi, Ankara.

Pan Z, Kosicki G M (1993) Framing Analysis: An Approach to News Discourse, Political Communication, 10, 55-75.

Parenti M (2008) Tekelci Medya Manipülasyonu, Medya, L. Yaylagül ve N. Korkmaz (eds.), Popüler Kültür ve İdeoloji, Dipnot Yayınları, Ankara, 91-103.

Pira A, Sohodol Ç (2010) Kriz Yönetimi: Halkla İlişkiler Açısından Bir Değerlendirme, İletişim Yayınevi, İstanbul.

Reese SD (2003) Framing Public Life: A Bridging Model for Media Research. ,S. D. Reese, O. H. Gandy & A. E. Grant (Eds.), Framing Public Life: Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World Mahwah, UK: Routledge, 7-31.

RocheftD A, Cobb R W (1994) Problem Definition: An Emerging Perspective, D. A. Rocheft ve R. W. Cobb (eds.), The Politics of Problem Definition: Shaping the Political Agenda, Lawrence: University Press of Kansas, 1-31.

Scheufele D A, Tewksbury D (2007) Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models, Journal of Communication, 57 (1), 9-20.

Tuchman G (1981) Myth and Consciousness Industry, E. Katz ve T. Szekö (eds.), Mass Media and Social Change, London: Sage, 96-107.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Karar Tutanakları (2003)“Türk Silahlı Kuvvetlerinin Kuzey Irak'a Gönderilmesine; Bu Kuvvetlerin Gerektiğinde Belirlenecek Esaslar Dairesinde Kullanılmasına ve Muhtemel Bir Askeri Harekat Çerçevesinde Yabancı Silahlı Kuvvetlere Mensup Hava Unsurlarının Türk Hava Sahasını Türk Makamları Tarafından Belirlenecek Esaslara ve Kurallara Göre Kullanmaları İçin Gerekli Düzenlemelerin Yapılmasına, Anayasanın. Maddesi Uyarınca 6 Ay Süreyle İzin Verilmesine Dair Karar,” Sayı: 25055, Karar No: 763 Kabul Tarihi: 20.3.2003, Resmi Gazete ile Yayımlı:21.3.2003, Cilt: 8, Birleşim: 51.

vanDijk T (1988) News as Discourse, Hillsdale: Erlbaum.

vanDijk T (1991) The Interdisciplinary Study of News as Discourse, K.B. Jensen and N.W. Jankowski (eds.), A Handbook of Qualitative Methodologies for Mass Communication Research, London: Routledge, 108-120.

vanDijk T, Kintsch W (1983) Strategies of Discourse Comprehension, San Diego: Academic Press.

Walker J (1991) Mobilizing Interest Groups in America: Patrons, Professions and Social Movements, Ann Arbor: University of Michigan Press.

Yüksel E, Gürçan H İ (2005) Haber Toplama ve Yazma, Tablet Kitabevi, Konya.